

Dariusz Sieczkowski

Czeskie przysłowia

ponad 500 najpopularniejszych czeskich przysłów
publikacja darmowa (CC-BY-ND)
wydanie trzecie (poprawione, zmienione i uzupełnione)
Oświęcim 2020

Najważniejsze czeskie przysłowia wraz z polskimi odpowiednikami. Nie uwzględniłem czeskich przysłów, do których nie udało mi się dopasować polskich odpowiedników choćby o przybliżonym znaczeniu - kursywą natomiast oznaczyłem właśnie przybliżone znaczenia w języku polskim. W niniejszej wersji słowniczka opracowałem również, w miarę możliwości, rzadko używane, archaiczne czeskie przysłowia. Jest to praca amatorska, stworzona bez dostępu do literatury specjalistycznej; nie mogę więc zagwarantować poprawności wszystkich tłumaczeń.

Archaiczne przysłowia pochodzą ze starych publikacji z XIX wieku, przez co pisownia może się różnić od zasad obowiązujących obecnie.

A

Aj čítané ovce vlk bere. - Wilk i cechowane owce porwie.

Ani Řím nebyl postaven za jediný den. - Nie od razu Kraków zbudowano.

Ani stáří nechrání před pošetilostí. - Wiek nie chroni przed głupotą.

B

Běda domu, kde slepice vládne a kohout mlčí. - Źle się w tym domu dzieje, kiedy kogut milczy, a kura pieje.

Běda té slepici, na kteréž se jestřáb učí. - Biada tej kokoszy, na której jastrzębia zaprawiają.

Bez peněz do hospody nelez. - a) Bez książek do szkoły, bez pieniędzy na targ nie chodź.

b) Kto nie ma miedzi, niech w domu siedzi.

Bez práce nejsou koláče. - Bez pracy nie ma kołaczy.

Blahoslavenější je dávat než brát. - Lepiej dawać niż brać.

Blázen dává, moudrý bere. - Głupi daje, mądry bierze.

Blázen po častém smíchů poznán bývá. - Poznać głupiego po śmiechu jego.

Blázen, kdo dává, větší, kdo nebere. - Głupi, kto daje, ale jeszcze głupszy, kto nie bierze.

Blázni a děti mluví pravdu. - Dzieci i głupcy/wariaci mówią prawdę.

Blesk nikdy neudeří dvakrát na stejné místo. - Piorun nie trafia dwa razy w to samo miejsce.

Bližší košile než kabát. - Bliższa koszula ciału niż sukmana.

Boha vzývej, sám ruky příkládej. - Boga wzywaj, a ręki przykładaj.

Boháč jídá, kdy chce a chudý, kdy může. - Panowie iak chcą, ubodzy jak mogą.

Bohatý má hodně přátel. - Gdy pieniędzy wiele, wkoło przyjaciele.

Bolest mlčeti nedá. - Ból nie umie milczeć.

Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. - a) Pan Bóg nierychliwy, ale sprawiedliwy.

b) Boże młyny mielą powoli, ale dokładnie.

Bude z něho hospodář jako z kozla zahradník. - *Zrobić kozła ogrodnikiem.*

Bůh má nohy vlněné, ale ruce železné. - Pan Bóg ma nogi bawełniane, ale ręce ołowiane.

Bůh nevyplácí každou sobotu. - Bóg płaci, lecz nie co sobota.

Bůh stvořil volky, čert spolky, hled' každý sám své toboľky. - Mówią jaskółki, że niedobre są spółki.

By kuň o své síle věděl, nikdo by na něm neoseděl. - By koń o swej sile wiedział, żaden by na nim nie siedział.

C

Cenu věcí, které máme, poznáme, až je ztratíme. - Tylko w chorobie ceni się zdrowie.

Cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly. - Droga do piekła wybrukowana jest dobrymi - chęciami.

Cizímu psu, cizímu koni a cizí ženě nikdy nevěř. - Cudzemu koniowi, cudzej żonie, cudzemu psu nie dowierzaj.

Co do sudu přijde nejdřív, tím je provždy cítit. - Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci.

Co je dovoleno pánovi, není dovoleno kmánovi. - Co wolno wojewodzie, to nie tobie smrodzie.

Co máme, rádi dáme. - Czym chata bogata, tym rada.

Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek. - Co możesz zrobić dzisiaj, nie odkładaj na jutro.

Co na srdci, to na jazyku. - Co na sercu, to na języku.

Co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim. - Nie czyń drugiemu, co tobie niemiłe.

Co není v hlavě, musí být v nohách. - Kto nie ma w głowie, ma w nogach.

Co oči nevidí, srdce nebolí. - Czego oczy nie widzą, tego sercu nie žal.

Co platná tučná topinka, když zubů není. - Dano chleba, gdy zębów pozbył.

Co se doma uvaří, to se doma sní. - Nie pierz swoich brudów publicznie.

Co se lehce nabude, snadno se pobude. - Łatwo przyszło, łatwo poszło.

Co se rychle vznítí, nedlouho svítí. - Co się prędko wznieci, niedługo świeci.

Co se škádlivá, to se rádo mívá. - Kto się czubi, ten się lubi.

Co se vleče, neuteče. - Co się odwlecze, to nie uciecze.

Co sis nadrobil, to si taky sněž. - Nawarzyłeś piwa, to je wypij.

Co tě nezabije, to tě posílí. - Co cię nie zabije, to cię wzmocni.

Ctnost a pokora nemá místa u dvora. - Cnota i pokora nie ma miejsca u dwora.

Ctnost nelehá na peci. - Cnota w piecu nie lega.

Ctnost sama se chválí. - a) Cnota sama się zaleca.

b) Cnota chwały nie potrzebuje.

Ctnost si nohu zlámala, pravdě dno vypadlo a srdce upřímností u dvora vychladlo. - Cnota nogę zlamála, z Prawdy dno wypadło, a Pokorze u dworu już bardzo nadbladło.

Ctnost těžkosti se neleká, a v protivenství neheká. - Cnota trudnoći się nie lęka i w przeciwnościach nie stęka.

Ctnost v červeni chodí. - Cnota w czerwieni chodzi.

Ctnost žije i po smrti. - Człowiek zniknie, lecz żyje cnota i zasługa.

Cvik dělá mistra. - Trening czyni mistrza.

Č

Čas jsou peníze. - Czas to pieniądz.

Čas zahojí všechny rány. - Czas goi rany.

Častá krůpěj kámen proráží. - Kropla draży skałę.

Čeho je moc, toho je příliš. - Co za dužo, to niezdrowo.

Černá ovce se najde v každé rodině. - W każdym stadzie znajdzie się parszywa owca.

Čert nikdy nespí. - Licho nie śpi.

Čert svoje a sedlák svoje. - Baba swoje, czart swoje.

Čert vždy na velkou hromadu nosí. - a) Bogatemu diabeł dzieci kołysze.

b) Ubogiemu dzieciątko, bogatemu cielątko.

c) Diabeł sie nie wysra na małą kupę, jeny na wielką.

Čím hloupější sedlák, tím větší brambory. - Najgłupszemu chłopu największe kartofle się rodzą.

Čím více kuchařů, tím slanší kaše. - Gdzie kucharek sześc, tam nie ma co jeść.

Čím výše vystoupíš, tím hlouběji padáš. - Kto wysoko lata, ten nisko siada/upada.

Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění. - Niewdzięczność jest zapłatą świata.

Činy mluví hlasitěji než slova. - Czyny mówią więcej/głośnieji niż słowa.

Čísla nelžou. - Liczby nie kłamią.

Čisté svědomí je nejměkčí polštář. - Czyste sumienie jest najlepszą poduszką.

Čiž kdo chléb jí, toho vůli činiti má. - Kto czyj chleb je, tego piosenkę śpiewa.

Člověk člověku vlkem. - Człowiek człowiekowi wilkiem.

Člověk je tak starý, jak se cítí. - Masz tyle lat, na ile się czujesz.

Člověk míní, pánbůh mění. - Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.

Člověk musí být velmi hloupý, aby o tom nevěděl. - Im kto mniej posiada rozumu, tym trudniej dostrzega jego brak.

Člověk nikdy neví. - Nigdy nie wiadomo.

Č - dokończenie z poprzedniej strony

Člověk se pořád učí. - Człowiek uczy się przez całe życie.

Člověka při víně poznáš. - Żelazo poznaje się w ogniu, człowieka przy winie.

D

Dal Pán Bůh kravičku, dá také travičku. - *Dał Pan Bóg zęby, da i chleb do gęby.*

Darovanému koni na zuby nehleď. - Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby.

Darovati jest panský - brát nazpět cikánský. - Kto daje i odbiera, ten się w piekle poniewiera.

Dary oslepují oči. - Dary zaślepiają oczy.

Datel dřevo razí, sám sobe nos kazí. - Dzięcioł drzewo kłuje i nos sobie psuje.

Dějiny píší vítězové. - Zwycięzcy piszą historię.

Den je císaři, co je císařovo, a Bohu, co je Božího. - Cesarzowi, co cesarskie, Bogu, co boskie.

Den učí den. - Dzień uczy dzień.

Děti strašime čertem, dospělé lidmi. - Dzieci straszy się diabłem, dorosłych – ludźmi.

Devatero řemesel – desátá bída. - Siedem fachów, ósma bieda.

Děvče do dvanácti češ, do šestnácti stráž, po šestnácti děkuj tomu, kdo vyvede dceru z domu. -

Córkę czesz, straż, potem zapłać komu, żeby ją wziął z domu.

Dílo chválí mistra. - Dzieło chwali mistrza.

Dnešek učí zítřek. - Dzień uczy dzień.

Do očí bratr, za zády had. - W oczy cudnie, poza oczy obłudnie.

Do třetice všeho dobrého. - Do trzech razy sztuka.

Do zavřených úst nevlétí moucha. - Do zamkniętych ust nie wleci mucha.

Dobrá rada nad zlato. - Dobra rada lepsza od złota.

Dobré víno i bez vichy vypijí. - Dobremu piwu wiechy nie trzeba.

Dobré zboží se chválí samo. - Dobry towar sam się chwali.

Dobry kohout nebývá tučný. - Dobry kogut nigdy nie jest tłusty.

Dobře oblečen budeš všude vítán. - Szata czyni człowieka.

Dobře v čas jiskru uhasiti. - Mała iskra wielki pożar wznieci.

Dočkej času jako husa klasu. - Przyjdzie pora, znajdzie się rada.

Doma není nikdo prorokem. - Nikt nie jest prorokiem we własnym kraju.

Dotud vlk nosí, až samého ponesou. - Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.

Drž se starého vína a přítele. - Dla przyjaciela nowego nie opuszczaj starego.

Duch je sice ochotný, ale tělo slabé. - Duch ochoczy, ale ciało mdłe.

Důvěřuj, ale prověřuj. - Ufaj, ale sprawdzaj.

Dva kohouti na jednom smetišti se nesnášejí. - Dla dwóch kogutów za mało miejsca na jednym gnoju.

Dvakrát měř, jednou řež. - Dziesięć razy mierz, a raz utnij.

Dvěma pánům nelze sloužit. - Nikt nie może służyć dwóm panom.

H

Hadr kárá onuci. - Przyganiał kociół garnkowi.

Historie se opakuje. - Historia lubi się powtarzać.

Hlad je nejlepší kuchař. - Głód jest najlepszym kucharzem.

Hlas lidu, hlas boží. - Głos ludu jest głosem Boga.

Hlava šedivá, a rozum v háji. - Broda mądrym nie czyni.

Hlavou zed' neprorazíš. - Głową muru nie przebijesz.

Hloupí mají štěstí. - Głupi ma zawsze szczęście.

Hloupý všechno skoupí. - Głupi sam się ze skóry złupi.

Hněv je špatný rádce. - Gniew jest złym doradcą.

Hod' srdce přes překážku a kuň za ním skočí. - Żeby dobrze skoczyć musisz rzucić serce za przeszkodę.

Host do domu, bůh do domu. - Gość w dom - Bóg w dom.

Host první den zlato, druhý stříbro a třetí med. Honem domu jed! - Gość i ryba trzeciego dnia cuchnie.

Hrncel kotel kárá, černí jsou oba. - a) Przyganiał kociół garnkowi.

b) Przygania motyka gracy, a oba jednacy.

CH

- Chceš-li přítele ztratit, půjč mu peníze.** - a) Chcesz stracić przyjaciela, pożycz mu pieniądze.
b) Dobry zwyczaj - nie pożyczaj.
- Chceš-li vědět, jaká bude tvá budoucí žena, podívej se na její matku.** - Chcesz wiedzieć jak twoja żona będzie wyglądać na starość? Spójrz na jej matkę.
- Chlap, který je jen trošku hezčí, než čert, už je pěkný dost.** - Mężczyzna powinien być tylko trochę ładniejszy od diabła, a panna tylko trochę brzydsza od anioła.
- Chléb na cestě netíží.** - Chleb w drodze nie ciąży.
- Chléb se nerodí.** - Chleba dorabiać się trzeba.
- Chudého léčí práce, bohatého doktor.** - (Bo) Ubogich leczy praca, bogatych doktorzy.
- Chybami se člověk učí.** - Człowiek uczy się na błędach.
- Chytrému napověz, hloupého trkni.** - Mądrej głowie dość dwie słowie.
- Chytrost nejsou žádné čáry.** - Chytróść człowieka to nie są żadne czary.

I

- I čert byl krásný, když byl mladý.** - I diabeł był ładny, jak był młody.
- I mistr (tesař) se utne.** - Koń ma cztery nogi i też się potknie.
- I slepé kuře najde zрно.** - Trafiło się jak ślepej kurze ziarno.

J

- Já o koze a on o voze.** - Ja o chlebie, on o niebie.
- Já pán, ty pán, kdo bude svině pástí?** - I ja waść, i ty waść, a kto będzie świnie paść?
- Jabłko nepadá daleko od stromu.** - Niedaleko pada jabłko od jabłoni.
- Jak chodí starý rak, mladý se učí tak.** - Jako stare woły ryczą, tak się też młode od nich uczą.
- Jak k jídlu, tak i k dílu.** - Jaki do jedzenia, taki do roboty.
- Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.** - Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie.
- Jak se zhyzdíš jednou vadou, nesmyješ se žádnou vodou.** - *Honor nie kapota, nie zmyjesz zeń błota.*
- Jak si kdo ustele, tak si také lehne.** - Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz.
- Jak soudíš jiné, tak oni budou soudit tebe.** - Jaką miarką mierzysz, taką ci odmierzają.
- Jak ty ke mě, tak já k tobě.** - Jak ty komu, tak on tobie.
- Jaká matka, taká Katka.** - Jaka matka, taka córka.
- Jaký otec, takový syn.** - Jaki ojciec, taki syn.
- Jaký pán, takový krám.** - Jaki pan, taki kram.
- Jaký život, taková smrt.** - Jakie życie, taka śmierć.
- Jeden otec spíš uživí deset dětí, než deset dětí jednoho otce.** - Jeden ojciec dziesięć synów wychowa, a dziesięć synów jednego ojca żywić nie mogą.
- Jeden za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet.** - Wart Pac pałaca, a pałac Paca.
- Jedna ruka netleská.** - Jedna ręka nie klaszcze.
- Jedna vlaštovka jaro nedělá.** - Jedna jaskółka wiosny nie czyni.
- Jen špatný pták kálí do vlastního hnízda.** - Zły to ptak, co kala własne gniazdo.
- Jez do polo syta, pij do polo pita.** - *Wszystkiego z umiarem.*
- Jez chléb a pij vodu, nepřijdeš na chudobu.** - Gdzie chleb i woda, tam nie ma głoda.
- Jiný kraj, jiný mrav.** - Co kraj, to obyczaj.
- Jízlivá řeč zraňuje každého víc než bití.** - Bardziej słowo zabolí niż rana.

K

- K dobrému vínu není třeba hráti, rozveseluje samo.** - Do dobrego wina nie trzeba zabawy, rozwesela samo.
- Kam čert nemůže, nastrčí bábu.** - Gdzie diabeł nie może, tam babę pośle.
- Kam nechodí slunce, musí lékař.** - Gdzie nie zagłada słońce, tam chodzi lekarz.
- Kámen často hýbaný mechem neobroste.** - Toczący się kamień nie porasta mchem.
- Kápě nedělá mnicha.** - Kaptur nie czyni mnicha.
- Každá liška svůj ocas chválí.** - Każda pliszka swój ogon chwali.
- Každá mince má dvě strany.** - Każdy medal ma dwie strony.
- Každý by si měl zamést před vlastním prahem.** - Każdy powinien pozamiatać przed własnym - progmem.
- Každý člověk má svou cenu.** - Każdego można kupić.

K - dokończenie z poprzedniej strony

Každý chvilku tahá pilku. - 1) Fortuna kolem się toczy.

2) Raz na wozie, raz pod wozem.

Každý je strůjcem svého štěstí. - Každý jest kowalem swego losu.

Každý si hrabe na vlastním písečku. - Každý sobie rzepkę skrobie.

Každý si nese svůj kříž. - Každý swój krzyż niesie.

Každý začátek je těžký. - Początki zawsze są trudne.

Kde je kouř, tam je také oheň. - Gdzie jest dym, musi też być ogień.

Kde je vůle, tam je cesta. - Dla chcącego nic trudnego.

Kdo Bohu slouží, dobrého má hospodáře. - Kto Bogu służy, ma dobrego pana.

Kdo bývá na koni, bývá i pod koněm. - Kto bywa na koniu, bywa i pod koniem.

Kdo do nebe plije, na jeho vlastní tvář slina bije. - Gdy plujesz w górę, zasłoń twarz.

Kdo do tebe kamenem, ty do něj chlebem. - Kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem.

Kdo dřív přijde, ten dřív mele. - Kto pierwszy, ten lepszy.

Kdo dva zajíce honí, žádného nechytí. - Kto dwa zające goni, żadnego nie uchwyci.

Kdo hledá, najde. - Kto szuka, ten znajdzie

Kdo hosta rád vidí, i psa jeho nakrmí. - Kto miłuje przyjaciela, miłuje i psa jego.

Kdo chce příliš mnoho, nemívá nic. - Chytry dwa razy traci.

Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde. - Jak się chce uderzyć psa, kij się znajdzie.

Kdo chce s vlky být, musí s nimi výt. - Jeśli wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak - one.

Kdo chceš chleba, pracuj co třeba. - Chleba dorabiać się trzeba.

Kdo je zvědavý, bude brzo starý. - Ciekawość to pierwszy stopień do piekła.

Kdo jinému jámu kopá sám do ní padá. - Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada.

Kdo koně koupil, bere i uzdu. - Kto kupił konia, bierze i uzdę.

Kdo lže, ten krade. - *Kto kłamie, ten kradnie.*

Kdo má sádlo, tomu snadno. - Kto ma sadło, ten ma łatwo.

Kdo maže, ten jede. - Kto smaruje, ten jedzie.

Kdo mlčí, souhlasí. - Milczenie oznacza zgodę.

Kdo naložil do břicha, rád se jazykem potýká. - Kto brzuch naładuje, językiem rad szermuje.

Kdo nemá v hlavě, musí mítí v nohou. - Kto nie ma w głowie, ten ma w nogach.

Kdo nepracuje, ať nejí. - Kto nie pracuje, ten nie je.

Kdo nic nedělá, nic nepokazí. - Ten się nie myli, kto nic nie robi.

Kdo platí, ten poroučí. - Kto płaci, ten wymaga.

Kdo po tobě kamenem, ty po něm chlebem. - Kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem.

Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí. - Kto późno przychodzi, sam sobie szkodzi.

Kdo rychle dává, dvakrát dává. - Dwa razy daje, kto prędko daje.

Kdo s čím zachází, s tím také schází. - Kto mieczem wojuje, ten od miecza ginie.

Kdo se Boha nebojí, ten se lidí nestydí. - Kto się ludzi nie wstydzi i nie boi, ten i Boga bać się nie będzie.

Kdo se bojí nesmí do lesa. - Kto się boi wilka, nie powinien chodzić do lasu.

Kdo se bojí vrabců, ať raději neseje. - Kto się boi wróblów, nie sieje prosa.

Kdo se chce zalíbit každému, nezalíbí se žádnému. - Przyjaciel wszystkich jest niczym przyjacielem.

Kdo se jednou spálil, podruhé si dá pozor. - Kto raz się sparzy, na zimne dmucha.

Kdo se mnou chléb jíst nechce, s tím já koláče jíst nebudu. - Kto ze mną chleba jeść nie chce, ja z nim i kołaczów nie będę.

Kdo se moc ptá, moc se doví. - Ciekawość to pierwszy stopień do piekła.

Kdo se nesrovnává s chlebem, ten se nesrovnává s lidmi. - Kto się nie wyrównywa z chlebem, ten się nie wyrówna i z ludźmi.

Kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe. - Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni.

Kdo seje vítr, sklízí bouři. - Kto sieje wiatr, zbiera burzę.

Kdo spí, nehřeší. - Kto śpi, ten nie grzeszy.

Kdo šetří, má za tři. - Człowiek biedny ceni sobie każdą złotówkę, bogaty każdy grosz.

Kdo zalže jednou, zalže i podruhé. - Kto raz potrafi zdradzić, potrafi i drugi.

Když Bůh zavře dveře, otevře okno. - Kiedy Bóg zamyka drzwi to otwiera okno.

Když do pekla, tak na pěkném koni. - Mám na szpatnym koniu jechać do piekła, to też porad wolę na pięknym.

Když dub padne, kdekdo třísky sbírá. - Gdy się drzewo obali, każdy wióry zbiera..

Když dva dělají totéž, není to totéž. - Gdy dwaj robią to samo, to nie to samo.

Když holka neumí tancovat, nadává, že zem je hrbolatá. - Złej baletnicy przeszkadza rąbek u spódnicy.

Když kocour není doma, myši mají pré. - Gdy kota nie ma w domu, myszy harczą.

K - dokończenie z poprzedniej strony

Když mezi husy kámen hodíš, ta křčí, která cítí. - Uderz w stół, a nożyce się odezwą.

Když mluví zbraně, mlčí múzy. - Podczas wojny milczą prawa.

Když nejde hora k Mohamedovi, musí Mohamed k hoře. - Nie przysła góra do Mahometa, przyszedł Mahomet do góry

Když Pán Bůh dopustí, i motyka spustí. - Jak Pan Bóg dopuści, to i z kija wypuści.

Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. - Ryby zwykle łowią sieciami, a ludzi pięknymi słówkami.

Když se dva perou, třetí se směje. - Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta.

Když se dva prohánějí, třetímu nadhánějí. - Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta.

Když se chce, tak to jde. - Chcieć to móc.

Když se kácí les, létají třísky. - Gdzie drwa rąbia, tam wióry lecą.

Když se narodí dcera, jako by se sedm loupežníků do komory vloupalo. - Jak się córka urodzi, to jakby się siedmiu złodziei do komory podkopało.

Když se řekne A, musí se říct také B. - Jeśli powiedziało się A, trzeba powiedzieć B.

Když spadnout, tak z dobrého koně. - Jak spaść to z dobrego/wysokiego konia.

Kočičí hra - myši smrt. - Kotowi żart, a myszy śmierć.

Kočka myši nenechá, liška slepic a vlk ovce. - Kot myszy nie niecha, liszka kur, a wilk owiec.

Koho bozi milují, ten umírá mlád. - Wybrańcy Bogów umierają młodo.

Koho chleba jíš, toho píseň zpívej. - Kto czyj chleb je, tego pieśń śpiewa.

Koho pán potrestati chce, nejprv mu rozum vezme. - Kogo Pan Bóg chce ukarać, temu rozum odbiera.

Kohout na svém smetišti rád kokrhá a zpívá. - Na własnym gnoju każdy kogut jest chojrakiem.

Kolik jazyků umíš, tolikrát si člověkem. - Ile języków znasz, tyle razy jesteś człowiekiem.

Komu čest, tomu čest. - Komu cześć, temu chwała.

Komu není rady, tomu není pomoci. - *Kto nie chce słuchać, musi cierpieć/odczuć.*

Komu není shůry dáno, v apatyce nekoupí. - Kto z przyrodzenia głupi, i w Paryżu sobie rozumu nie kupi.

Komu se nelení, tomu se zelení. - Komu się nie leni, temu się zieleni..

Koně chromého, psa líného, sluhy opilého stejné jsou služby. - Konia chromego, psa leniwego, chłopca pijanego jednakie są posługi.

Koně chval teprve po měsíci, ženu po roce. - Konia chwal dopiero po miesiącu, a żonę po roku.

Koně k vodě dovést můžeš, ale pít ho nepřinutíš. - Można prowadzić konia do wody, ale nie można go zmusić, by pił.

Koně nebij, čeledína netup, ženy nepopouzej, chceš-li z nich užitek mítí. - Konia nie bij, sługi nie lżyj, żony nie drażnij, chceszli statek znać.

Koně řídíme uzdou, lidi moudrou mluvou. - Konie rządzymy wodzami, ludzi mądrymi mowami.

Konec dobrý, všechno dobré. - Wszystko dobre, co się dobrze kończy.

Konec korunuje dílo. - Koniec wieńczy dzieło.

Konkurence nespí. - Konkurencja nie śpi.

Kov se pozná v ohni, člověk při víně. - Żelazo poznaje się w ogniu, człowieka przy winie.

Kovářova kobyła chodí bosa. - Szewc bez butów chodzi.

Kradl zloděj, kradl, až z šibeničky spadl. - Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.

Krása pomine, ctnost přetrvá. - Uroda przemija, cnota zostaje.

Kráva zapoměla, že byla teletem. - Zapomniał wół, jak cielęciami był.

Krev není voda. - Krew nie woda.

Krocán se těsil na neděli, a hlavu mu usekli v sobotu. - Indyk myślał o niedzieli, a w sobotę łeb mu ucięli.

Krůpěj i kámen prorazí. - Kropla drąży skałę.

Krasy opouštějí potápějící se loď. - Szczury pierwsze uciekają z tonącego okrętu.

Kuj železo, dokud je žhavé. - Kuj żelazo, póki gorące.

Kůň k tahu, pták k letu a člověk k práci. - Koń stworzon ku bieganiu, jak ptak ku lataniu.

Kůň ovšem, pes chlebem, sokol masem mnohému se naučí. - Koń dla owsa, pies dla chleba, ptak dla mięsa siła się nauczą radzi.

Kůň, panna a víno velké čistoty potřebují. - Koń, panna i wino wielkiego ochędóstwa potrzebują.

Kůň, žena a flinta se nepůjčují. - Żony i samochodu (nikomu) nie pożyczają się.

Kuře chce být moudřejší než slepice. - Jajko chce być mądrzejsze od kury.

Kvapné ženění, dlouhé želení. - Ożenek nazbyt wczesny często bywa bolesny.

L

Láska je slepá. - Miłość jest ślepa.
Láska prochází žaludkem. - Przez żołądek do serca.
Láska se nedá vynutit. - Przymuszona miłość się nie darzy.
Lehce nabyt, lehce pozbyt. - Łatwo przyszło, łatwo poszło.
Lékař léčí, Bůh uzdravuje. - Lekarz leczy, Bóg uzdrawia.
Lépe jest v samotě býti, nežli spolek se zlými míti. - Lepiej być samemu niż w złym towarzystwie.
Lépe míti sto přátel, než jednoho nepřitele. - Lepiej mieć dziesięciu przyjaciół niż jednego wroga.
Lepší blízký souseď, než daleký přítel. - Lepszy sąsiad bliski niż brat daleki.
Lepší dobře se oběsit, než zle oženit. - Lepiej być dobrze powieszonym, niż źle ożenionym.
Lepší hrst jistoty než pytel naděje. - Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.
Lepší hrůzný konec než hrůza bez konce. - Lepszy straszny koniec niż strach bez końca.
Lepší je chorobám předcházet než je léčit. - Lepiej zapobiegać niż leczyć.
Lepší o nás dobrý hlas, než ze zlata pás. - Lepsza dobra sława niż bogaty strój.
Lepší pozdě než nikdy. - Lepiej późno niż wcale.
Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše. - Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.
Levice neví, co dělá pravice. - Nie wie lewica, co czyni prawica.
Lež má krátké nohy. - Kłamstwo ma krótkie nogi.
Lháři nikdo nevěří, i když mluví pravdu. - Kłamcy nie wierzy się nawet wtedy, kiedy mówi prawdę.
Líná huba holé neštěstí. - Kto pyta, nie błądzi.

M

Malé děti, malé starosti, velké děti, velké starosti. - Małe dzieci, małe problemy, duże dzieci, duże problemy.
Malé ryby taky ryby. - Małe ryby też ryby.
Máslo před obědem zlato, po obědě stříbro, po večeři olovo. - Masło przed obiadem złoto, po obiedzie srebro, po wieczery ołów.
Máš-li škodu, o posměch se nestarej. - Na pochyle drzewo wszystkie kozy skaczą.
Méně je někdy více. - Mniej czasami znaczy więcej.
Mezi slepými i jednooký králem. - Na bezrybiu i rak ryba.
Milejší ctnost' s chudobou, nežli hřích s ozdobou. - Lepsza cnota w błocie, niż niecnota w złocie.
Miluj bližního svého jako sebe samého. - Kochaj bliźniego swego jak siebie samego.
Mladí ležáci - staří žebráci. - a) Młodość leniwa, starość płacziwa
b) Komu praca kłopotem, oj! oj! będzie wołał potem.
Mladý kuň roste do peněz, starý z peněz. - Młody koń w pieniądzu idzie a stary z pieniędzmi.
Mladý může starý musí. - Młody umrzeć może, stary musi.
Mluví stříbro, mlčeti zlato. - Mowa jest srebrem, milczenie złotem.
Mnoho kuchařů přesolí kaši. - Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.
Mnoho kuchařů přesolilo polévku. - Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.
Mnoho povolaných, málo vyvolených. - Wielu jest powołanych, lecz mało wybranych.
Mnoho psů zajícova smrt. - Gromada psów - zajęcza śmierć.
Mnoho zrn dělá hromadu. - Ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka.
Moudřejší ustoupí. - Mądrzejszy ustąpi.
Mráz kopřivu nespálí. - Złego lichy nie bierze.
Můj dům – můj hrad. - Mój dom - moja twierdza.
My o vlku a vlk za humny. - O wilku mowa, a wilk tu.
Mýlit se je lidské. - Mylić się jest rzeczą ludzką.

N

Na hrubý pytel, hrubá záplata. - Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie.
Na jazyku med, a v srdci jed. - Na języku miód, a w sercu lód.
Na každého jednou dojde. - Przyjdzie kryska na matyska.
Na každém šprochu pravdy trochu. - W każdej plotce jest ziarenko prawdy.
Na každou svini se někde vaří voda. - Przyjdzie kryska na Matyska.
Na každý hrnec se najde poklička. - a) Każdy garnek znajdzie swoją pokrywkę.
b) Każda potwora znajdzie swojego amatora.

N - dokończenie z poprzedniej strony

Nadarmo plakati nad rozlitým mlékem. - Nie ma sensu płakać nad rozlanym mlekiem.

Naděje umirá poslední. - Nadzieja umiera ostatnia.

Navrch huj, vespod fuj. - Nie wszystko złoto, co się świeci.

Ne jednako Bůh rozdává: jednomu hus, druhému páva. - Nie wszystkim Pan Bóg jednako daje; jednemu kurę, drugiemu jaje.

Ne proto vlka bijí, že je šerý, ale že ovcí snědl. - Nie za to przecież wilka biją, że szary, lecz za to, że owcę zjadł.

Nehas, co tě nepálí. - Nie wywołuj wilka z lasu.

Nech to koňovi, ten má větší hlavu. - Koń ma duży łeb, niech się martwi.

Nechval dne před večerem. - Nie chwal dnia przed zachodem słońca.

Nejdřív práce, potom zábava. - Najpierw praca, potem zabawa.

Nejen chlebem živ je člověk. - Nie samym chlebem człowiek żyje.

Nekoukej na to, abys byl lepší než druhý, ale abys byl lepší než včera. - Najważniejsze jest, byś był lepszy od samego siebie z dnia wczorajszego.

Nekupuj zajíce v pytli. - Nie kupuj kota w worku.

Nelze sedět na dvou židlích. - Nie można służyć dwóm panom.

Nelze sloužit dvěma pánům. - Nie można służyć dwóm panom.

Nemluv o provaze v oběšencově domě. - W domu wisielca nie mówi się o sznurze.

Nemoc na koni přijíždí a pěšky odchází. - Bieda konno przyjeżdża, a pieszo odchodzi.

Nemocnému všecho hořko. - Choremu wszystko gorzkie.

Němý hluchému pošeptal, aby se slepý podíval, jak beznohý utíká. - Niemy powiedział głuchemu, że ślepy widział, jak szczerbaty obgryza włosy tysemu.

Není dýmu bez ohně. - Nie ma dymu bez ognia.

Není na světě člověk ten, aby se zavděčil lidem všem. - Jeszcze się taki nie urodził, co by wszystkim dogodził.

Není nic zadarmo. - Nie ma nic za darmo.

Není růže bez trní. - Nie ma róży bez kolców.

Není všechno zlato, co se třpytí. - Nie wszystko złoto, co się świeci.

Nepodřezávej si pod sebou větev. - Nie podcinaj gałęzi, na której siedzisz.

Nepouštěj se na moře bez vesla. - Bez lejca na wóz, bez wiosła na wodę, bez ostróg na konia nie wsiadaj.

Nepřichází hora k hoře, ale měl by člověk k člověku. - Góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem zawsze.

Nerozdělujme kůži medvěda, který ještě běhá po lese. - Nie wolno dzielić skóry na niedźwiedziu.

Neříkej hop, dokud nepřeskočíš. - Nie mów hop, dopóki nie przeskoczysz.

Neslouží útěk ke cti, ale ke zdraví. - Bierz nogi za pas, póki jeszcze czas.

Nestrkej prstu, kde se dveře svírají. - Nie kładź palca między drzwi.

Nesud' knihu podle obalu. - Nie oceniaj książki po okładce.

Neštěstí na koni přijíždí, a pěšky odchází. - Bieda konno przyjeżdża, a pieszo odchodzi.

Neštěstí nechodí nikdy samo. - Nieszczęścia chodzą parami.

Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech. - Nieszczęścia chodzą po ludziach.

Neštěstí učí hledati Boha. - *Jak trwoga, to do Boga.*

Neštěstí ve hře, štěstí v lásce. - Kto nie ma szczęścia w kartach, ma szczęście w - miłości.

Netřeba se třtině bátí, větrové kdy dub vyvrátí. - Bać się trzeba trzcinie, gdy dąb wiatr wywinie.

Nevstoupíš dvakrát do téže řeky. - Nie wchodzi się dwa razy do tej samej rzeki.

Nevylej vaničku s dítětem. - Nie wylewaj dziecka z kąpielą.

Neznalost zákona neomlouvá. - Nieznajomość prawa nie usprawiedliwia.

Nic netrvá věčně. - Nic nie trwa wiecznie.

Nic se nejí tak horké, jak se to uvaří. - Nie taki diabeł straszny, jak go malują.

Nikdo není nenahraditelný. - Nie ma ludzi niezastąpionych.

Nikdy není tak zle, aby nemohlo být ještě hůř. - Nigdy nie jest tak źle, aby nie mogło być jeszcze - gorzej.

Nikdy neříkej nikdy. - Nigdy nie mów nigdy.

Nouze naučila Dalibora housti. - Potrzeba matką wynalazku.

Nové koště dobře mete. - Nowa miotła dobrze zamiata.

O

- O mrtvých jen dobře.** - O zmarłych dobrze albo wcale.
Oči jsou zrcadlem duše. - Oczy są zwierciadłem duszy.
Odvážnému štěstí přeje. - Do odważnych świat należy.
Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. - Ogień i woda, dobry słudzy, lecz źli gospodarze.
Oko za oko, zub za zub. - Oko za oko, ząb za ząb.
Opakování matka moudrosti. - Powtarzanie jest matką wiedzy/nauk.
Opatrnosti není nikdy nazbyt. - Ostrożności nigdy za wiele.
Opice v hedvábí je pořád opice. - Małpa zawsze będzie małpą, choćby i w jedwabiu.
Opice zůstane opice, by na ni třebas zlatý řetěz dal. - Małpa zawsze będzie małpą, choćby i w jedwabiu.
Orel much nelapá. - a) Orzeł nie łapie much.
b) Nie dba orzeł o muchy.
Osel oslu nejpěknější. - Głupi znajdzie głupszego, który go pochwali.

P

- Panská láska po zajících skáče.** - Łaska pańska na pstrym koniu jeździ.
Panská láska roste na zaječím chvostě. - Łaska pańska na pstrym koniu jeździ.
Papír snese všechno. - Papier przyjmie wszystko.
Pečení holubi nelétají do huby. - Pieczone gołąbki nie lecą same do gąbki.
Peníze dělají peníze. - Pieniądz robi pieniądz.
Peníze kazí charakter. - Pieniądze psują ludzi.
Peníze nejsou všechno. - Pieniądze to nie wszystko.
Peníze nesmrdí. - Pieniądze nie śmierdzą.
Peníze vládnu světem. - Pieniądz rządzi światem.
Pes, který štěká, nekouše. - Pies, który dużo szczeka, nie gryzie.
Plné břicho se nerado učí. - Pełny brzuch nie uczy się chętnie.
Po bitvě je každý generálem. - Po bitwie każdy jest generałem.
Po niti klubka se doviješ. - Po nitce do kłębka.
Pod svícnem bývá největší tma. - Najciemniej bywa pod latarnią.
Podvod a klam zradí se sám. - Kłamstwo ma krótkie nogi.
Pomocnou ruku najdeš nejspíše na konci svého ramene. - Kiedy potrzebujesz pomocnej dłoni – jest ona na końcu twojego ramienia.
Pomoz si a bůh ti pomůže. - Pomóż sobie, to i Bóg ci pomoże.
Pomsta i na chromém dojede. - Pomsta boża dojedzie i na chromym.
Pomsta je sladká. - Zemsta jest słodka.
Pořádek je půl života. - Porządek duszą wszystkiego.
Pořádek musí být. - Porządek musi być.
Poslední budou první. - Ostatni będą pierwszymi.
Pospíchej pomalu. - Spiesz się powoli.
Potmě je každá kráva černá. - a) Po ciemku każda krowa jest czarna.
b) W nocy wszystkie koty są szare.
Potrefená husa se vždycky ozve. - Uderz w stół, a nożyce się odezwią.
Povahu člověka nezměníš. - Ciągnie wilka do lasu.
Pozdě závory dělají, když koně vyvedli. - Zamknął stajnię, jak mu konia ukradli.
Pozdní hosti jedí kosti. - Kości zostają dla tych, którzy przychodzą za późno.
Práce kvapná málo platná. - Co nagle, to po diable.
Práce neuteče, nemá nožičky. - Robota nie zajac, nie ucieknie.
Práce šlechtí člověka. - Praca uszlachetnia.
Pravda rodí nenávist. - Prawda nienawiść rodzi.
Prázdný sud nejvíce duní. - Mądry głupiego nie przegada.
Pro kohouta je ječmen dražší než perly. - Dla koguta jęczmień jest cenniejszy od pereł.
Pro stromy nevidí les. - Drzewa zasłaniają mu las.
Proti gustu žádný dišputát. - O gustach się nie dyskutuje.
Proti věku není lék. - Na starość nie ma lekarstwa.
Protiklady se přitahují. - Przeciwności się przyciągają.
První krok bývá nejtěžší. - Pierwszy krok bywa najtrudniejszy.
První vyhrání z kapsy vyhání. - Miłe złego początki.
Přání je otcem myšlenky. - Potrzeba matką wynalazku.

P - dokończenie z poprzedniej strony

Přesad' starý strom a země. - Starych drzew się nie przesadza.
Příležitost dělá zloděje. - Okazja czyni złodzieja.
Přílišná horlivost škodí. - Nadgorliwość jest gorsza od faszyzmu.
Přišel k tomu jako slepý k houslím. - Trafiło się mu jak ślepej kurze ziarno.
Přítel každému, jistě žádnému. - Przyjaciel wszystkich jest niczym przyjacielem.
Psi štěkají a karavana jde dál. - Psy szczekają, karawana jedzie dalej.
Psu ocas nenarovnáš. - Kijem Wisły nie zawrócisz.
Ptáka poznáš po peří, vlka po srsti, člověka po řeči. - Ptaka po pierzu, wilka po sierści, a z mowy człowieka poznasz.
Pýcha předchází pád. - Pycha przed upadkiem chodzi/kroczy.
Pyšný žebrák nic nevyprosí. - Ubóstwo i pycha nie pasują razem.

R

Rad kocour ryby jídá, ale nerad pro ně do vody břede. - Jadłby kot ryby, ale nie chce ogona maczać.
Raději dříve než později. - Lepiej wcześniej niż później.
Ranní ptáče dál doskáče. - Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje.
Ráno je moudřejší večera. - Ranek mądrzejszy od wieczora.
Risk je zisk. - Kto nie ryzykuje, ten zysku nie widzi.
Rovný rovného si hledá. - a) Swój swego pozna.
b) Ciągnie swój do swego.
Rozděl a panuj. - Dziel i rządź.
Rubáš nemá kapsy. - a) Śmiertelny całun nie ma kieszeni.
b) Trumna nie ma kieszeni.
Ruka ruku myje. - Ręka rękę myje.
Ryba a host na třetí den smrdí. - Ryba i gość trzeciego dnia śmierdzą.
Ryba smrdí od hlavy. - Ryba psuje się od głowy.

S

S hloupostí i bohové bojují marně. - Z głupotą nawet bogowie wojują nadaremno.
S jídlem roste chuť. - Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
S poctivostí nejdál dojdeš. - Uczciwością najwięcej osiągniesz.
Sdílená bolest je poloviční bolest. - Dzielony smutek jest połową smutku.
Sed' v koutě, najdou tě. - Siedz w kącie - znajdą cię.
Sejde z očí, sejde z mysli. - Co z oczu, to z serca.
Skutky svědčí o lidech. - O człowieku świadczą jego czyny.
Sliby se slibují, blázni se radují. - Obiecanki cacanki, a głupiemu radość.
Sluš-li mlčení moudrým, tím spíš pak sluší hloupým. - Głupi, kiedy milczy, za mądrego ujdzie.
Smích je nejlepší lék. - Śmiech to zdrowie.
Snáze projde velbloud uchem jehly, nežli by bohatý vešel do království věčného. - Łatwiej jest wielbładowi przejść przez ucho igielne, niż bogatemu wejść do królestwa niebieskiego.
Snídej sám, o oběd se rozděl s přítelem a večeri nechej svému nepříteli. - Śniadanie zjedz sam, obiadem podziel się z przyjacielem, a kolację oddaj wrogowi.
Sova nevysedí sokola. - Nie urodzi sowa sokoła/kruka.
Srdci neporučíš. - Serce nie sługa.
Stará láska nerezaví. - Stara miłość nie rdzewieje.
Staré víno, mladá žena, to je žití pravá cena. - Stare wino, żona młoda, niejednemu życia doda.
Starého psa novým kouskům nenaučíš. - Starego psa nowych sztuczek nie nauczysz.
Starý hřích činí novou hanbu. - Stare grzechy mają długie cienie.
Stokrát opakovaná lež se stává pravdou. - Kłamstwo powtarzane sto razy staje się prawdą.
Strach má velké oči. - Strach ma wielkie oczy.
Strom po ovoci poznán bývá. - Drzewo poznaje się po owocach.
Studené ruce - horké srdce. - Zimne ręce, gorące serce.
Svět je malý. - Świat jest mały.
Svině zůstane sviní, byt' by zlaté sedlo měla. - Świnia zostaje świnia, choćby na sobie złote siodło miała.
Syta-li myš, hořká jí mouka. - Kiedy mysz syta, to się jej mąka gorzką wydaje.
Sytý hladovému nevěří. - Syty głodnego nie zrozumie.

Š

Šaty dělají člověka. - Jak cię widzą, tak cię piszą.

Ševče, drž se svého kopyta. - Pilnuj szewcze swojego kopyta.

Škoda krásy, kde rozumu není. - Rozumu Bóg do urody nie przywiązał.

Špatný dělník obviňuje své nástroje. - Złej baletnicy przeszkadza rąbek u spódnicy.

Štěstí ve hře, neštěstí v lásce. - Kto nie ma szczęścia w kartach, ten ma szczęście w miłości.

T

Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. - Dopóty dzban wodę nosi, dopóki mu się ucho nie urwie.

Také černá kráva bílé mléko dává. - I czarna krowa białe mleko daje.

Tichá voda břehy mele. - Cicha woda brzegi rwie.

To se lehko řekne, ale těžko udělá. - Łatwo powiedzieć, trudniej zrobić.

To se snadno řekne, ale hůř udělá. - Łatwo powiedzieć, trudniej zrobić.

Trnouchi se stébla chytá. - Tonący brzytwy się chwyta.

Trp kozáče budeš atamanem. - Cierp Kozaku, atamanem będziesz.

Trpělivost přináší růže. - 1) Kropla draży skałę.

2) Cierpliwość popłaca.

Tři ženy, dvě husy – úplný trh. - Dwie baby, trzy gęsi - gotowy jarmark.

U

U koně se boj zadku, u ženy předku. - Do kobiety i do konia z przodu się przystępuje.

Účel světlí prostředky. - Cel uświęca środki.

Unavenému koni je i ocas těžký. - Dla zmęczonego konia i uzda ciężka.

Urozenost zavazuje. - Pochodzenie zobowiązuje.

Úspěch má mnoho otců. - Sukces ma wielu ojców.

V

V nebezpečí se lidé obrátí k Bohu. - Jak trwoga, to do Boga.

V nerybných krajích i rak za rybu platí. - Na bezrybiu i rak ryba.

V nouzi poznáš přítele. - Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie.

V orlím hnízdě i sova nabere odvahy. - Na orłowym gnieździe zorleje i sowa.

Ve zdravém těle zdravý duch. - W zdrowym ciele zdrowy duch.

Ved' osla do Mekky a vrátí se zase jako osel. - Poślij do Paryża osła głupiego, jeśli tu był osłem, nie będzie koń z niego.

Veselá mysl půl zdraví. - Śmiech to zdrowie.

Víc hlav - víc rozumu. - Co dwie głowy, to nie jedna.

Víc hlav víc ví. - Co dwie głowy, to nie jedna.

Více má Bůh, nežli rozdal. - Pan Bóg ma więcej niż rozdał.

Víno a rozum nejdou dohromady. - Od wódki rozum krótki.

Víno vzbuzuje k zpěvu, voda k hněvu. - Wino pobudza do śpiewu, woda do gniewu.

Víra hory přenáší. - Wiara przenosi góry.

Vlaštovky pijí - bude déšť. - Kiedy się jaskółka zniża, deszcz się do nas zbliża.

Vlídnu řečí více získáš, nežli sečí. - Dobre słowo lepiej gasi niż wiadro wody.

Vlka živí nohy - Wilka nogi karmią.

Voda mladým, víno starým. - Mleko młodym, wino starym.

Vrána k vráně sedá. - Ciągnie swój do swego.

Vrána vráně oči nevyklove. - Kruk krukowi oka nie wykole.

Všeho moc škodí. - Co za dużo, to niezdrowo.

Všeho s mírou. - Wszystkiego z umiarem.

Všechna sláva polní tráva. - Sława szybko przemija.

Všechno chce svůj čas. - Wszystko w swoim czasie.

Všechno zlé je k něčemu dobré. - Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło

Všechny cesty vedou do Říma. - Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.

Všude dobře, doma nejlíp. - Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej.

Všude je chleba o dvou kůrkách. - Wszędzie chleb o dwóch skórkach pieką.

V - dokończenie z poprzedniej strony

Všude koukol mezi pšenicí. - Każde pole rodzi kąkole.

Vůl je nebezpečný zepředu, kuň zezadu a blbec ze všech stran. - Nie podchodź do byka od przodu, do konia od tyłu a do idioty w ogóle.

Výjimka potvrzuje pravidlo. - Wyjątek potwierdza regułę.

Z

Z hovna bič neupleteš - z piasku bicza nie ukręcisz./Z gówna bata nie ukręcisz.

Z kozla koně neuděláš. - Z osła nie zrobisz konia.

Z prázdného si nenaleje ani Šalamoun. - Z pustego i Salomon nie naleje.

Z té mouky nebude chleba. - Z tej mąki chleba nie będzie.

Z té rži nebude chléb. - Z tej rży chleba nie będzie.

Za blbost se platí. - Za głupotę trzeba płacić.

Za štěstím sláva, za ctností chvála. - Cnotę nad szczęście przekładaj.

Zadarmo ani kuře nehrabe. - Za darmo nawet kura nie gdacze.

Zapovězené ovoce nejlíp chutná. - Zakazany owoc smakuje najlepiej.

Zázraky se nedějí. - Cudów nie ma./Cuda się nie zdarzają.

Zdání klame. - Pozory mylą.

Zdi mají uši. - Ściany mają uszy.

Zdraví je nad/největší bohatství. - Zdrowie to największy skarb.

Zítřa je taky den. - Jutro też jest dzień.

Zkušenost je nejlepší učitel. - Doświadczenie jest najlepszym nauczycielem.

Zlato se poznává v ohni, v neštěstí stateční lidé. - Złoto ogniem, a człowieka złotem próbują.

Zrnko po zrnku kuřátko naplní svoje volátko. - a) Ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka.

b) Grosz do grosza, a będzie kokosza.

Zvyk je železná košile. - Przyzwyczajenie jest drugą naturą.

Ž

Žádná píseň není tak dlouhá, aby jí nebylo konce. - Wszystko ma swój koniec.

Žádný strom neroste do nebe. - a) Nic nie trwa wiecznie

b) Przyjdzie kryska na matyska.

Žádný učený z nebe nespádl. - Nikt nie urodził się geniuszem.

Ženské srdce je nestálé. - *Kobieta zmienną jest.*

Žid křesťený, vlk skrocený, to nepřítel smířený. - Ochrzczonemu Żydowi i jednanemu wrogowi nie wierz.

Život není procházka růžovým sadem. - Życie to nie bajka.